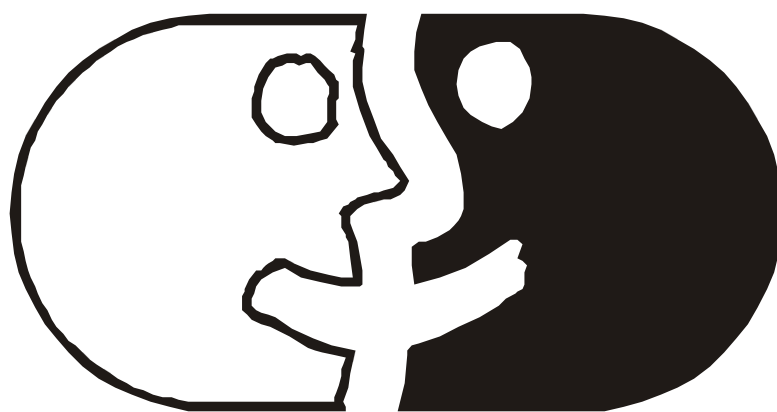

Občan a demokracia

VÝROČNÁ SPRÁVA

2005

OBSAH

Organizačná štruktúra

Aktivity v roku 2002

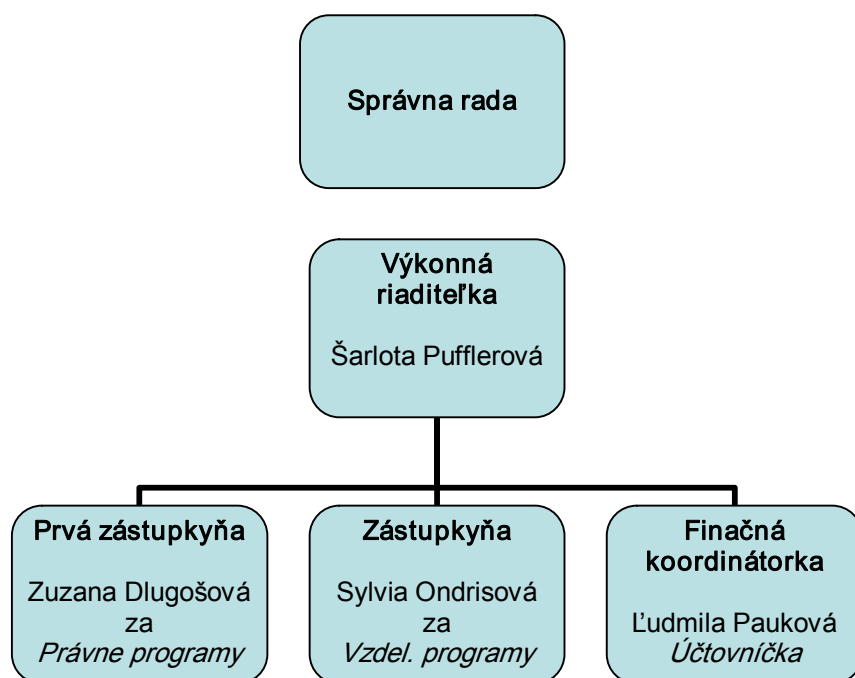
Finančná správa za rok 2005

Príjmy

Výdavky

Názov organizácie	: Občan a demokracia
Adresa	: 29. augusta 38 811 09 Bratislava
Telefón a fax	: 00421 – 2 – 5292 5568, 5292 0426
E – mail	: oad@oad.sk
URL	: www.oad.sk
Registrovaná ako	: OZ
Dátum registrácie	: 14. november 2002 (pôvodne 4. marec 1992)
Miesto registrácie	: Bratislava
Registračné číslo	: VVS/1-900-90-10692
IČO/	: 30778204
DIČ	: 2020809527

ORGANIZAČNÁ ŠTRUKTÚRA

Správna rada:

Jana Juraňová
Maria Kolíková
Hana Lyons
Dušan Ondrušek
Radoslav Procházka
Richard Roe

Koordinátorky a koordinátor projektov:

Janka Debrecéniová
Zuzana Dlugošová
Zuzana Humajová
Sylvia Ondrisová
Šarlota Pufflerová
Peter Wilfling

AKTIVITY ROKU 2005

PROJEKTY

Právo vo verejnom záujme

Január 2003 – December 2005

V rámci programu Právo vo verejnom záujme sme sa tak ako v predchádzajúcich rokoch zamerali na poskytovanie právnej pomoci v oblasti ľudských práv s precedentným dopadom na rozhodovanie a prax súdov a orgánov verejnej správy. Našou prioritnou oblasťou bol predovšetkým prístup k informáciám, ktoré sú hlavným predpokladom rozhodovania podľa demokratických princípov a v súlade s platným právnym poriadkom. Sprostredkovali sme poskytovanie právnej pomoci a konzultácií vo vopred zadefinovaných oblastiach:

- Prístup k informáciám o štátnej podpore pre súkromné spoločnosti
- Prístup k informáciám o zmluvách medzi štátnymi a samosprávnymi orgánmi a súkromnými spoločnosťami
- Prístup k informáciám o nakladaní s prírodnými zdrojmi a nakladaní s finančnými prostriedkami v oblasti životného prostredia
- Prístup k informáciám o menách členov komisií, ktorým je zverené rozhodovanie o nakladaní s finančnými prostriedkami štátu a Európskej únie
- Prístup k informáciám, ktoré sú v rozpore so zákonom označované ako utajené

Naším cieľom bolo najmä prispieť k lepšej aplikácii infozákona na štátnych a samosprávnych orgánoch a zároveň poskytnúť kvalifikovanú právnu pomoc tým, ktorí sa snažia o prístup k informáciám. O úspešných rozhodnutiach súdov v súdnych sporoch sme následne informovali verejnosť prostredníctvom médií – písaním článkov, tlačových správ a poskytovaním rozhovorov.

Sprostredkovali sme právny servis spolu v 150 prípadoch, ktoré zahŕňali analýzu prípadov, právne konzultácie ako aj zastupovanie pred štátnymi orgánmi a súdmi.

Úspešné prípady s precedentným dopadom sa týkali napríklad zverejnenia návrhov Ministerstva hospodárstva SR na schválenie dotácií firme KIA Hyundai. Ministerstvo hospodárstva odmietlo zverejniť požadované informácie z dôvodu, že ide o utajované skutočnosti. Najvyšší súd SR rozhodnutie Ministerstva hospodárstva zrušil a konštatoval, že prístup k informáciám nemožno odmietnuť len na základe jednoduchého konštatovania, že informácie sú utajené. Štátny orgán je vždy povinný zdôvodniť dôvody potreby utajovať požadované informácie.

Nakladania s verejnými prostriedkami sa týkali aj informácie, ktoré obsahovala zmluva medzi mestským podnikom Trenčianskymi vodárňami a kanalizáciami a súkromnou firmou Trenčianskou vodárenskou spoločnosťou, ktorá zmluvou získala do nájmu infraštruktúru na poskytovanie vodárenských služieb. Mesto Trenčín, ktoré ako vlastník podniku zmluvu podpisovalo, odmietlo zmluvu sprístupniť z dôvodu, že ide o obchodné tajomstvo. Krajský súd v Trenčíne vyhovel žalobe a rozhodnutie mesta Trenčín zrušil. V rozsudku uviedol, že zmluva ako celok nemôže byť označená za obchodné tajomstvo. Obchodné tajomstvo musí spĺňať zákonom predpísané náležitosti a mesto bolo povinné náležitým spôsobom odôvodniť, prečo nemožno informácie zo zmluvy sprístupniť.

Jeden z prípadov, kde sme sprostredkovali právnu pomoc sa zaoberal povinnosťou prokuratúry sprístupňovať informácie podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám. Krajský súd v Nitre dal za pravdu nášmu právnenému názoru – aj Krajská prokuratúra v Nitre je povinná zverejniť požadované informácie (upozornenia prokuratúry v oblasti nezákonných výrubov stromov). Prokuratúra podala proti rozsudku odvolanie. Vec bude ďalej riešiť Najvyšší súd SR.

Úspešný bol aj prípad žiadosti podanej Ministerstvu hospodárstva, kde členovia združenia Priatelia zeme – CEPA požadovali informácie o podaných projektoch podporovaných z fondov Európskej únie, ako aj mená členov komisií, ktorí o podpore projektov rozhodovali. Ministerstvo sprístupnilo informácie na základe podaného odvolania, kde prijalo argumenty združenia o tom, že informácie sa týkajú nakladania s verejnými prostriedkami, preto prístup k nim nemôže byť obmedzený a mená členov komisií nemožno považovať za osobný údaj, ktorý nemožno zverejniť, keďže v prípade členov komisií ide o výkon verejnej funkcie.

V rámci realizácie projektu sme zaznamenali našich 20 mediálnych výstupov o úspešných prípadoch a aktuálnych problémoch súvisiacich s prístupom verejnosti k informáciám.

Na prelome rokov 2004 a 2005 sme sa v rámci projektu Freedom of Information and Health podporeného Open Society Institute Zug Foundation bližšie venovali problematike prístupu pacientov do zdravotnej dokumentácie a informovanému súhlasu. Systém zdravotnej starostlivosti v Slovenskej republike v tom čase prešiel významnými zmenami, pričom reforma sa vo významnej miere zamerala aj na ochranu práv pacientov.

Z dôvodu prípravy novej legislatívy týkajúcej sa zdravotnej starostlivosti a prístupu do zdravotnej dokumentácie sme sa zapojili do procesu ich pripomienkovania. Podarilo sa nám zabezpečiť, aby si pacienti mohli zo zdravotnej dokumentácie okrem výpiskov robiť aj kópie a tiež, aby na nahliadanie do dokumentácie mohli splnomocniť inú osobu. Zároveň sme presadili, aby sa originál zdravotnej dokumentácie alebo jej časť mohli odovzdať orgánom činným v trestnom konaní a znalcom, a to v prípade podozrení z falšovania zdravotnej dokumentácie.

Na tému prístupu do zdravotnej dokumentácie a informovaného súhlasu sme vypracovali dôkladnú analýzu, kde sme zhodnotili zmeny v právnej úprave týchto inštitútov a navrhli potrebné zmeny pre lepšiu ochranu práv pacientov.

Koordinátorka: Mgr. Zuzana Dlugošová

Presadzovanie požiadaviek Aarhuského dohovoru do právneho systému Slovenskej republiky

Marec 2005 – Máj 2006

Projekt bol zameraný na presadzovanie požiadaviek Aarhuského dohovoru do právneho systému Slovenskej republiky. Aarhuský dohovor je medzinárodná zmluva a prelomový dokument v oblasti demokracie a životného prostredia, ktorý vychádza z myšlienky, že demokracia v 21. storočí znamená oveľa viac, ako len právo verejnosti zúčastniť sa volieb. Od štátu a volených zástupcov občanov sa očakáva, že budú v širokej miere poskytovať verejnosti informácie, že budú s verejnosťou konzultovať svoje zámery, plány a rozhodnutia ešte pred ich prijatím a že v prípade porušenia týchto práv bude mať verejnosť možnosť domáhať sa účinnej nápravy na súde.

Cieľom projektu bolo prostredníctvom napomáhania legislatívnym zmenám naplňajúcich požiadavky Aarhuského dohovoru a smerníc Európskej únie (napr. cez zapájanie sa do pripomienkovania návrhov zákonov)

- posilniť postavenie verejnosti pri prijímaní rozhodnutí, ktoré sa dotýkajú životného prostredia a pri prijímaní plánov, programov a predpisov dotýkajúcich sa životného prostredia
- posilniť možnosti verejnosti napadnúť na súde porušenie predpisov z oblasti životného prostredia

V rámci projektu sme sa zapojili do pripomienkovania nového zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie (zákon o EIA). Prispeli sme k tomu, že bolo zachované plnoprávne účastiťstvo pre ekologické občianske združenia v konaniach o povolení činností významne ovplyvňujúcich životné prostredie, tak ako to požaduje Aarhuský dohovor a smernice Európskej únie. Toto postavenie umožňuje ekologickým MVO zapojiť sa do konania, podať odvolanie proti nezákonnému rozhodnutiu a domáhať sa spravodlivosti aj na súde. Pôvodný návrh zákona navrhoval pre verejnosť iba postavenie tzv. zúčastnenej osoby, bez možnosti podať odvolanie a podať žalobu na súd proti nezákonnému rozhodnutiu, čo bolo v rozpore s požiadavkami Aarhuského dohovoru.

Zapojili sme sa tiež do pripomienkovania novely zákona o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia (IPKZ). Prispeli sme k tomu, že sa podarilo presadiť, aby sa postavenie ekologických občianskych združení zmenilo z dovtedajšieho postavenia tzv. zúčastnenej osoby (bez možnosti podať proti nezákonnému rozhodnutiu odvolanie a domáhať sa spravodlivosti na súde) na postavenie plnoprávneho účastníka konania, čím sa zvýšili možnosti účasti verejnosti pri povoľovaní veľkých prevádzok a stavieb výrazne ovplyvňujúcich životné prostredie.

V rámci projektu sme sa tiež zapojili do pripomienkovania návrhu na pristúpenie Slovenskej republiky k Aarhuskému dohovoru. Aarhuský dohovor bol v NRSR a na Slovensku nadobudol účinnosť 5. marca 2006. Je súčasťou nášho právneho poriadku a bol zverejnený v Zbierke zákonov pod č. 43/2006 Z.z.

Pracovali sme tiež na príprave koncepcie naplnenia požiadaviek Aarhuského dohovoru, a to v rámci realizačného tímu projektu, ale aj prostredníctvom výmeny skúseností so zahraničnými odborníkmi. V rámci týchto aktivít sme spracovali materiály a analýzy, ktoré sa týkajú naplnenia požiadaviek Aarhuského dohovoru na účasť verejnosti v povoľovacích konaniach významne ovplyvňujúcich životné prostredie. Tieto analýzy boli dané k dispozícii štátnym orgánom (napr. Ministerstvu životného prostredia, Legislatívnej rade vlády SR) v procese pripomienkovania návrhov zákonov.

V rámci projektu sme tiež zorganizovali stretnutie zástupcov ekologických občianskych združení týkajúce sa naplňania požiadaviek Aarhuského dohovoru. Cieľom stretnutia bolo informovať občianske združenia o právach vyplývajúcich pre verejnosť z Aarhuského dohovoru a zároveň diskutovať o možnostiach naplnenia požiadaviek dohovoru v Slovenskej republike. Projekt finančne podporila Nadácia Ekopolis

Koordinátor projektu: Mgr. Peter Wilfling

Law Through Experience: Interactive and Participatory Socio-Legal Training for Prison Educators (*Právo cez zážitky: interaktívny a participatívny sociálno-právny tréningový kurz pre vzdelávateľov a vzdelávateľky nápravno-vedných zariadení*)

Október 2004 – September 2006

Projekt je realizovaný v rámci programu Socrates, podprogram Grundtvig 1, a je spolufinancovaný Európskym spoločenstvom.

Cieľom medzinárodného projektu koordinovaného združením Občan a demokracia a realizovaného v spolupráci s mimovládnyimi organizáciami z Poľska (Polskie Stowarzyszenie Edukacji Prawnej, www.psep.sk), Grécka (ARSIS Association for the Social Support of Youth, www.arsis.gr), Dánska (Koebenhavns Kvindedagshoejskole, www.cphfemale.dk) a Talianska (Aantares 2000, www.antares2000.org) je prispieť k potlačaniu sociálnej exklúzie odsúdených vo väzniciach a klientov a klientiek iných nápravno-vedných zariadení vytvorením tréningového kurzu pre vzdelávateľov a vzdelávateľky týchto zariadení, ktorí a ktoré ho potom sprostredkujú svojim klientom a klientkám. Projekt by mal napomôcť odsúdeným, aby lepšie poznali svoje práva a aby si zároveň lepšie uvedomovali svoju zodpovednosť a z nej plynúce povinnosti.

Tréningový kurz sa zameriava na tieto témy: 1. právo – práva, povinnosti a zodpovednosť; 2. základné otázky a princípy práva EÚ; 3. diskriminácia; 4. rodová rovnosť; 5. domáce násilie; 6. právo na súkromie; 7. sloboda prejavu; 8. slobodný prístup k informáciám. Všetky témy sú spracované v európskom kontexte a každý z partnerov ich zároveň obohatil o svoje národné špecifiká.

Cieľom tréningového kurzu nie je len získavanie vedomostí z oblasti práva so zameraním najmä na oblasť ľudských práv, ale aj vedomostí v širšom spoločenskom kontexte v jednotlivých vyššie uvedených oblastiach, a tiež získavanie právnych

a sociálnych zručností. Ku každej z tém bol vyhotovený zdrojový text a sada metodických materiálov – v anglickom, slovenskom, poľskom, dánskom a gréckom jazyku. Hlavnými aktivitami projektu teda boli príprava a testovanie zdrojových a metodických materiálov, ktoré sa uskutočnili na európskej úrovni (materiály sa budú testovať v marci 2006 vo Varšave počas tréningového kurzu pre vzdelávateľky a vzdelávateľov nápravno-výchovných zariadení z viacerých európskych krajín), ako aj na národných úrovniach jednotlivých partnerov projektu. V rámci projektu „Právo cez zážitky“ sa v októbri a novembri 2005 v spolupráci s Generálnym riaditeľstvom Zboru väzenskej a justičnej stráže (ZVJS) a s Inštitútom vzdelávania ZVJS v Nitre uskutočnili dva dvojdnové tréningy pre príslušníčky a príslušníkov ZVJS, počas a po ktorých poskytli ich účastníčky a účastníci cennú spätnú väzbu na tréningové aktivity a materiály.

Všetky materiály projektu budú publikované v anglickom jazyku na centrálnej úrovni programu Grundtvig a tiež v jazykoch jednotlivých partnerov (okrem Talianska), berúc do úvahy národné právne, spoločenské a kultúrne špecifiká. Pre efektívnejšie šírenie a ľahšiu dostupnosť materiálov vzniknutých v rámci projektu budú tieto materiály distribuované na CD nosičoch a šírené prostredníctvom internetu. CD nosiče budú okrem zdrojových textov a metodík obsahovať aj viaceré podporné texty – o interaktívnej a participatívnej metodológii vo vzdelávaní, o spôsoboch delenia účastníkov a účastníčok tréningu do skupín, o podporných aktivitách v tréningu a o evaluácii a spätnej väzbe počas tréningu.

Na príprave európskeho tréningového kurzu a jeho materiálov sa podieľa medzinárodný tím odborníkov a odborníkov z oblasti práva, psychológie, pedagogiky, sociológie a kriminológie.

Po skončení projektu bude tréningový kurz ponúkaný aj na celoeurópskej úrovni v rámci programu Socrates, podprogram Grundtvig 3. Prvý celoeurópsky tréningový kurz sa uskutoční v Bratislave v januári 2007.

Koordinátorka: Mgr. Janka Debrecéniová, MJur.

Insight into Discrimination: Interactive and Participatory Socio-Legal Training Course for High School Teachers (*Čo (ne)vieme o diskriminácii: interaktívny a participatívny sociálnoprávny tréningový kurz pre učiteľky a učiteľov stredných škôl*)

Január 2005 – Marec 2006

Cieľom projektu je zlepšiť informovanosť slovenskej verejnosti (najmä učiteľov a učiteľiek stredných škôl a mladých ľudí) o otázkach súvisiacich s diskrimináciou a zlepšiť tak celkovú situáciu v spoločnosti vo vzťahu k ľuďom, ktorí sú vystavení rôznym formám diskriminácie.

Projekt sa zameriava na vytvorenie tréningového kurzu a tréningových materiálov (zdrojového textu a metodík) pre učiteľov a učiteľky stredných škôl zameraných na oblasť diskriminácie. Projekt je realizovaný v čase, kedy Slovensko začína

implementovať novoprijatý antidiskriminačný zákon, o ktorom verejnosť stále nemá dostatok informácií. Tréningový kurz a jeho materiály sa však nezameriavajú iba na právne aspekty súvisiace s diskrimináciou, ale aj na psychologické a spoločenské prvky súvisiace s týmto javom a na scitlivovanie účastníkov a účastníčok v otázkach diskriminácie.

Témami projektu a jeho produktov – tréningového kurzu a tréningových materiálov (zdrojových a metodických textov) sú:

- *psychologické a sociálne aspekty diskriminácie*
- *formy diskriminácie (priama diskriminácia, nepriama diskriminácia, obťažovanie, pokyn na diskrimináciu, nabádanie na diskrimináciu a neoprávnený postih)*
- *dôvody diskriminácie a ich špecifiká (vek, pohlavie, rod, sexuálna orientácia, rasový a etnický pôvod atď.)*
- *oblasti diskriminácie a ich špecifiká (ako napríklad oblasť zamestnania a povolania, oblasť vzdelania, prístup k tovarom a službám atď.)*
- *alternatívne prístupy k rovnakému zaobchádzaniu (tzn. prostriedky smerujúce k dosahovaniu rovnosti inak ako uplatňovaním zákazu diskriminácie) – mainstreaming, pozitívny postup*
- *diskriminácia v kontexte európskej legislatívy*
- *právne prostriedky nápravy v prípadoch diskriminácie.*

V roku 2005 sa uskutočnili štyri jednoduché tréningy pre učiteľov a učiteľky stredných škôl zo všetkých regiónov Slovenska (2 tréningy sa uskutočnili v Bratislave, jeden vo Vrútkach a jeden v Košiciach), ktoré viedla lektorská dvojica právničky a psychologičky. Tréningy prebiehali metódami zážitkového učenia a učiteľky a učelia tak mali možnosť vyskúšať si niektoré techniky, ktoré môžu realizovať so svojimi študentkami a študentami priamo na vyučovacích hodinách. Vedomosti a zručnosti, ktoré učiteľky a učelia počas týchto tréningov získali, môžu zároveň napomôcť zlepšovaniu celkovej situácie na školách v oblasti rovnakého zaobchádzania, čo môže prispieť k efektívnejšej implementácii antidiskriminačného zákona.

Materiály vytvorené v rámci projektu, ako aj ďalšie materiály, ktoré v súvislosti s témou diskriminácie vytvorilo združenie Občan a demokracia, budú účastníčkam a účastníkom tréningov sprístupnené prostredníctvom interaktívnych CD nosičov. Na CD nosiči sa okrem dvoch zdrojových textov k diskriminácii a 12 metodík zameraných na rôzne aspekty diskriminácie a rovnakého zaobchádzania budú nachádzať aj výňatky z filmu „Zákaz diskriminácie“, ktorý združenie Občan a demokracia vyrobilo v roku 2003. Zdrojové texty k téme diskriminácia budú uverejnené aj na webovej stránke združenia.

Projekt je podporený nadáciou Open Society Institute Zug Foundation vo Švajčiarsku v rámci programu Alumni Grants Program 2004.

Koordinátorka: Mgr. Janka Debrecéniová, MJur.

Mapping Capacity of Civil Society Dealing with Anti-Discrimination (*Mapovanie kapacity občianskej spoločnosti v boji proti diskriminácii*)

Január 2005 – Jún 2005

Tento projekt, financovaný Európskym Spoločenstvom, bol súčasťou projektu realizovaného v desiatich nových členských krajinách Európskej únie, v Bulharsku, Rumunsku a Turecku pod rovnomeným názvom. Projekt riadila organizácia Human European Consultancy v partnerstve s organizáciou Migration Policy Group. Združenie Občan a demokracia bolo zodpovedné za realizáciu časti projektu v Slovenskej republike.

Cieľom projektu bolo zlepšiť informovanosť mimovládnych organizácií v nových členských krajinách Európskej únie, v Rumunsku, v Bulharsku a Turecku o politikách EÚ v oblasti boja proti diskriminácii, a tým zlepšiť ich schopnosť prispieť k implementácii antidiskriminačných smerníc EÚ.

Projekt pozostával z dvoch hlavných častí. V prvej časti jeho trvania prebehlo mapovanie kapacity mimovládnych organizácií zaoberajúcich sa bojom proti diskriminácii vo všetkých krajinách, v ktorých sa projekt realizoval. V druhej časti realizácie projektu sa na základe výsledkov uskutočnenej analýzy stavu v každej krajine uskutočnil seminár pre cca 50 zástupcov a zástupkyň mimovládnych organizácií, ktoré sa zaoberajú bojom proti diskriminácii.

V Slovenskej republike sa seminára, ktorý sa uskutočnil 7.-8. júna 2005 v Poprade, zúčastnilo 54 účastníčok a účastníkov, zastupujúcich organizácie zaoberajúce sa diskrimináciou na základe pohlavia, rasy a etnického pôvodu, náboženstva a viery a veku. Seminára sa tiež zúčastnili zástupkyňa a zástupca Úradu vlády SR a riaditeľka Slovenského národného strediska pre ľudské práva. Rovnako sa ho zúčastnila aj zástupkyňa Európskej komisie.

Prvý deň seminára bol venovaný otázkam súvisiacim s diskrimináciou v kontexte práva EÚ a práva SR, najmä formám diskriminácie, dôvodom diskriminácie a prostriedkom právnej ochrany. Druhý deň bol zameraný na postavenie mimovládnych organizácií v boji proti diskriminácii, najmä na možné aktivity v tejto oblasti a na konkrétne formy, akými sa jednotlivé organizácie zastúpené na seminári môžu a chcú podieľať na zlepšovaní situácie v oblasti antidiskriminácie.

Počas seminára mali účastníci a účastníčky možnosť interakcie s trénerkami a trénermi, ako aj medzi sebou navzájom. Seminár tak slúžil ako platforma na budovanie a zintenzívňovanie kontaktov v antidiskriminačnej oblasti v rámci neziskového sektora, ako aj vo vzťahu k vláde a Slovenskému národnému stredisku pre ľudské práva. Účastníci a účastníčky tiež dostali materiály, ktoré v rámci projektu pripravili Human European Consultancy, Migration Policy Group a trénerky a tréner združenia Občan a demokracia.

Koordinátorka: Mgr. Janka Debrecéniová, MJur.

Ako čeliť diskriminácii: Publikácia pre lídrov a iných reprezentantov komunít

Október 2005 – Marec 2006

Projekt spočíval v príprave a vyhotovení publikácie o diskriminácii (názov publikácie je „Čo (ne)vieme o diskriminácii“), ktorej cieľom je informovať ľudí pôsobiacich v rôznych komunitách – napríklad v školách, mimovládnych organizáciách pracujúcich s rôznymi cieľovými skupinami (napríklad zdravotne postihnutými, deťmi a mládežou, s klientmi a klientkami nápravnovýchovných zariadení, sociálne znevýhodnenými obyvateľmi a obyvateľkami), v samospráve a verejnej správe o právnych a spoločenských aspektoch diskriminácie. Publikácia jednoduchou a prístupnou formou vysvetľuje, čo je diskriminácia, aké má formy a podoby, ako je zakotvená v legislatíve Slovenskej republiky a ako je možné sa proti nej brániť. Publikácia obsahuje veľa príkladov a situácií z každodenného života, ktoré umožnia čitateľom a čitateľkám lepšie porozumieť jej obsahu. Tieto situácie a príklady sa nezameriavajú iba na jednu diskriminovanú skupinu, ale na všetky dôvody, na základe ktorých je diskriminácia zakázaná (napríklad pohlavie, rasa, vierovyznanie, sexuálna orientácia). Publikácia tiež obsahuje opis niekoľkých prípadov, v ktorých sa diskrimináciou zaoberali slovenské a európske súdy (Súdny dvor Európskych spoločenstiev a Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu). Časť publikácie je vyčlenená inštitúciám (vrátane kontaktov na ich webové stránky), ktorých činnosť súvisí so zabezpečením dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania.

Publikácie boli vytlačené v chránenej dielni občianskeho združenia EFFETA v Nitre. Sluchovo postihnutí klienti a klientky, ktorí a ktoré predstavujú cieľovú skupinu tohto združenia, tak mali možnosť zdokonaľiť si svoje zručnosti súvisiace s prácou v tlačiarňach.

Tlač publikácie finančne podporila Mgr. Silvia Balajová.

Koordinátorka projektu: Mgr. Janka Debrecéniová, MJur.

Odstraňovanie bariér v komunikácii - rozvíjanie spolupráce medzi policajným zborom a rómskymi komunitami na Slovensku

November 2003 - Máj 2006

Projekt sa realizoval v nadväznosti na program *Ľudské práva v príprave, vzdelávaní a v práci slovenskej polície* (2001 - 2003), v rámci ktorého sme nadviazali dlhodobú spoluprácu so Strednou odbornou školou PZ v Pezinku a úzko sme spolupracovali aj s Odborom prevencie na Prezídium PZ. Uskutočnili sme sériu školení pre policajných učiteľov aj pre dôstojníkov z praxe zameraných jednak na ľudsko-právne témy, ale tiež na zvýšenie dôvery občanov v políciu a zlepšenie komunikačnej stratégie

policačného zboru. Spolu s inými MVO je naša organizácia permanentne začlenená do Komisie na riešenie rasovo-motivovanej trestnej činnosti zriadenej pri Prezídii PZ, kde sa aktívne podieľa na koncepcii práce polície v tejto oblasti.

Vytváranie inovatívnych koncepcií vzdelávania rovnako aj systémové zmeny vo vzdelávaní polície sú súčasťou našich súčasných programov nadväzujúcich na dlhoročné tréningové a publikačné aktivity pre pedagógov. V rámci projektu sme v týchto aktivitách pokračovali, pričom sme sa zamerali na témy ako sloboda prejavu, domáce násilie, právo na informácie, právo na súkromie a diskriminácia. Ponúkli sme pohľad na tieto ľudsko-právne témy v kontexte práce polície a neopomenuli sme ani metodickú výbavu v podobe interaktívnych techník.

Prípravou spoločných propagačných materiálov sme prispeli k zvýšeniu otvorenosti a transparentnosti polície smerom k verejnosti a súčasne k pozdvihnutiu právneho vedomia obyvateľov Slovenskej republiky. V každom programe tréningu príslušníkov polície bolo niekoľko blokov aktivít s cieľom rozvíjať ich komunikačné zručnosti a meniť prístup v práci s verejnosťou. Zlepšiť komunikáciu s občanmi znamená pre budúcnosť reálnu možnosť získať obyvateľov Slovenska pre spoluprácu s políciou a v dlhodobom horizonte budovať vzťah dôvery medzi obyvateľmi a políciou. Aktivity v rámci nášho programu podporujú a rozvíjajú konkrétne možnosti efektívne uplatňovať základné práva a slobody v komunikácii obyvateľov Slovenska s políciou ako i systematicky naprávať stav porušovania ľudských práv napr. pri rasovo motivovaných trestných činoch a ich vyšetrovaní. Najmä v tejto oblasti nastal badateľný posun, čo dokumentujú výstupy spoločnej komisie.

V priebehu realizácie projektu sme sa zasadzovali o kvalitatívnu zmenu v príprave nových policajtov. V policajných školách všetkých stupňov sa participatívny a interaktívny spôsob vyučovania (modelové situácie, hranie rolí, riešenie prípadov) používa. Výcvik v komunikačných zručnostiach však naďalej nie je uspokojivo obsahovo sytený tematikou ľudských práv.

V rámci projektu bolo pripravených päť relevantných zdrojových publikácií doplnených metodologickými príručkami. Pripravili a realizovali sme viaceré tréningové kurzy pre pedagógov policajných škôl i pre dôstojníkov polície z praxe – väčšina z nich boli špecialisti pre prevenciu a styk s verejnosťou - so zámerom zmeniť spôsob každodennej práce polície tak, aby sa prevencia stala jej integrálnou súčasťou. K vytvoreniu mechanizmov pravidelnej komunikácie polície s obyvateľmi prebehla otvorená diskusia vo všetkých tréningových skupinách za účasti kompetentných a zodpovedných vedúcich pracovníkov z Prezídia PZ.

Úlohou spoločnej tlačovej konferencie bolo pomôcť prostredníctvom médií získať občanov pre spoluprácu s políciou a súčasne ukázať model efektívnej kooperácie polície s občanmi. Naše spoločné aktivity mali okrem iného za cieľ prispieť k ozdraveniu vnútorného prostredia v polícii a zlepšeniu vzťahov s verejnosťou. Spoločný produkt predstaviteľov polície a ľudí z našej organizácie – komplementárny plagát a leták - preto oslovuje širokú verejnosť.

Počas realizácie projektu sme získali prehľad o najproblémovnejších oblastiach pri uplatňovaní a realizácii ľudských práv v každodennej praxi polície. V niektorých prípadoch sme navrhli prostredníctvom spoločnej komisie alebo listu Prezidentovi PZ opatrenia na jej zlepšenie. Prácou v komisii participujeme na spoločnej stratégii MVO a Prezídia policajného zboru v boji proti rasovo - motivovanej trestnej činnosti a proti propagácii intolerancie, fašizmu a rasizmu na Slovensku. V tejto práci budeme naďalej pokračovať v rámci ďalších projektov združenia.

Projekt zameraný na rozvíjanie spolupráce medzi policajným zborom a rómskymi komunitami má pomôcť zlepšiť spoluprácu polície s menšinovými komunitami a MVO. Nemá ambíciu ponúknuť súhrnný plán ani vyčerpávajúci zoznam potrebných opatrení. Jeho cieľom je poskytnúť reprezentantom polície a menšinových komunít výbavu relevantných vedomostí a zručností a otvoriť priestor pre dialóg. Podporuje prvé kroky na ceste, ktorou sa bude musieť uberať polícia v podmienkach členskej krajiny EÚ.

Policajní experti, s ktorými sme doteraz spolupracovali, vyjadrili záujem o dlhodobejšiu spoluprácu nielen na poli vzdelávania v oblasti ľudských práv. Ich kľúčovou potrebou je obnovenie dôvery občanov a ich získanie pre spoluprácu s políciou. To bude vyžadovať nielen kvalitatívnu zmenu v príprave policajtov na stredných odborných školách i policajnej akadémii, rovnako však aj rozvoj systému celoživotného vzdelávania policajtov v činnnej službe. Je potrebné zmeniť i spôsob každodennej práce polície: prevencia, čo je okrem iného aj pravidelná komunikácia s obyvateľmi, sa musí stať jej integračnou súčasťou.

Ťažiskom projektu je komplexný výcvikový program zameraný na jednej strane na predstaviteľov rómskych komunít, najmä na aktivistov vybraných rómskych MVO alebo MVO orientovaných na rómsku problematiku. Súčasne budeme ďalej pracovať s policajtmí v tých istých regiónoch. Obsahovo sa program bude týkať okruhu relevantných tém: ľudské práva, sloboda prejavu, menšiny, diskriminácia s dôrazom na rozvoj komunikačných zručností. V pokročilej fáze výcviku sa oba typy skupín prepoja a budú na spoločných akciách pripravované na dlhodobú spoluprácu. Budú spočiatku modelovo a neskôr naživo riešiť rôzne problémové situácie. Súčasťou projektu bude medializácia aktivít a spolupráca s policajnými školami.

Práca polície v etnicky zmiešaných komunitách demokratických spoločností je komplikovaná a náročná. Etnické skupiny alebo iné menšiny právom očakávajú rovnaký prístup i stupeň ochrany, aký sa dostáva väčšinovej populácii; na druhej strane väčšina očakáva účinné a pôsobivé riešenie ťažkostí spadajúcich do oblasti policajnej práce. Za týchto podmienok - ktoré vždy vyžadujú zmeny ako v prístupe, tak aj v správaní príslušníkov zboru - kľúčom k úspešnej práci je kvalitný výcvik hodnotovo orientovaný na ľudské práva.

Projekt začal v decembri 2003. Nadväzuje na doterajšie aktivity združenia Občan a demokracia v rámci projektu Ľudské práva v práci, príprave a vzdelávaní slovenskej polície, ktorý skončil v marci roku 2003. V rámci prípravnej fázy sme sa zatiaľ sústredili na vytvorenie náplne práce spoločnej pracovnej skupiny odborníkov z radov Policajného zboru SR a z prostredia nášho združenia i ďalších MVO. V roku 2004 pokračoval prípravou vzdelávacích materiálov, zostavením adresárov možných účastníkov pripravovaných stretnutí spomedzi predstaviteľov rómskych komunít i polície a prípravou prvej série tréningov pre policajných dôstojníkov činných v službe aj pre predstaviteľov menšinových komunít alebo predstaviteľov MVO. V roku 2005 sa uskutočnila väčšina plánovaných tréningov. Priebežne boli pripravované program aj tréningové materiály pre jednotlivé tréningové aktivity. Kontinuitu výcvikového programu a jeho transformáciu na program spolupráce podporovala práca v zmiešaných skupinách reprezentantov polície a rómskych komunít, v druhej polovici roka, kedy sa uskutočnili stretnutia rómskych aktivistov a policajných špecialistov pre prácu s rómskymi komunitami. Nadväzne boli pripravované aj vzdelávacie aktivity pre pedagógov policajných škôl na rok 2006. V projekte bolo hlavným zámerom presadzovať koncepciu spolupráce policajného zboru s občanmi postavenú na vzájomnej dôvere a rešpektovaní ľudských práv tak, aby sa prevencia dlhodobo stala

integrálnou súčasťou práce polície. Hlavným cieľom všetkých aktivít projektu bolo naďalej oslovovať verejnosť a prostredníctvom tlačových konferencií i ďalších výstupov v médiách zvyšovať jej dôveru k Policajnému zboru SR.

Projekt finančne podporilo Veľvyslanectvo Veľkej Británie.

Koordinátorka projektu: Šarlota Pufflerová

Vytvorenie, overenie a akreditácia nového sociálno-právneho tréningového kurzu v kontexte ľudských práv a práva EÚ pre pedagógov stredných škôl a ďalšie cieľové skupiny z podnikateľského i verejného sektora

Január 2005 – December 2006

Cieľom projektu je vytvorenie a otestovanie nového akreditovaného výcvikového kurzu zameraného na získanie relevantných právnych vedomostí a rozvoj komplementárnych sociálnych zručností jednotlivcov, ktoré smerujú k posilneniu ich vzdelania v oblasti práva (najmä pracovného práva a ľudských práv) v kontexte práva Európskej únie a jej konkrétnych cieľov na zlepšovanie zamestnatel'nosti jednotlivcov. Priamymi cieľovými skupinami budú učitelia a nepriamymi cieľovými skupinami budú študenti všetkých druhov stredných škôl v Bratislavskom regióne. Po vyhotovení a otestovaní kurzu a jeho materiálov budú tieto produkty ďalej ponúkané učiteľom a iným záujemcom z prostredia verejnej správy alebo podnikateľského sektora. Projekt je príspevkom k zvýšeniu efektívnosti systému celoživotného vzdelávania a tým aj opatrení aktívnej politiky na trhu práce.

Cieľom projektu je najmä zlepšiť možnosti odborného vzdelávania pedagógov, najmä učiteľov a učiteliek stredných škôl, a tak prispieť jednak k lepšej kvalite a rozšíreniu možností v rámci ich celoživotného vzdelávania. V konečnej fáze projektu bude vytvorený a akreditovaný sociálno-právny tréningový kurz obsahujúci 8 samostatných modulov so zameraním na vybrané otázky pracovného práva a ľudských práv (i diskriminácie), všetko v kontexte práva EÚ. Vzniknú i korešpondujúce zdrojové odborné texty a metodické materiály. Súčasťou projektu je overenie metodík, ktoré budú použité pri akreditácii kurzu ako jeho materiály.

Metodické materiály sa testovali v priebehu roku 2005 na 5 dvojdnových tréningových kurzoch za účasti cca 75 pedagógov stredných škôl z Bratislavského samosprávneho kraja. Po ich otestovaní nastupuje fáza prípravy do tlače a na digitálne spracovanie, pretože budú vydané aj na CD. Pretože tieto produkty budú ďalej ponúkané učiteľom a iným odborníkom v oblasti vzdelávania, a tiež iným záujemcom z prostredia verejnej správy, je potrebné aby ponúkané témy boli univerzálne a ich spracovanie bolo zrozumiteľné a prakticky uchopiteľné. Počet beneficentov projektu bude vo fáze po jeho ukončení neobmedzený a akreditovaný kurz bude mať potenciál uplatniť sa v rôznych sektoroch spoločnosti, v rôznych prostrediach i regiónoch.

Pre súčasný vývoj systému ďalšieho vzdelávania na Slovensku je charakteristické nedostatočné pôsobenie na rozvoj kvalifikovanosti a pružnosti pracovnej sily a na zmierňovanie štrukturálnych disparít. Medzi hlavné problémy v oblasti ďalšieho vzdelávania patria absencia ucelenej koncepcie a definovanie jeho miesta v rámci celoživotného učenia, vybudovanie legislatívneho, inštitucionálneho a finančného zázemia. Náš projekt má ambíciu prispieť k riešeniam celospoločenských problémov práve v tejto oblasti. Bude pokračovať aj v priebehu roku 2006.

Projekt je finančne podporený Európskym sociálnym fondom (MŠ SR)
Kordinátorka projektu: Šarlota Pufflerová

Rodová senzibilizácia vo vzdelávacom procese na základných a stredných školách ako príprava budúcej desegregácie povolání

Júl 2005 – Júl 2007

Vzdelávací projekt je spoločnou aktivitou so Záujmovým združením žien Aspekt. Jeho súčasťou je tvorba zdrojových publikácií a metodických príručiek, akreditácia a realizácia tréningových kurzov a ďalšie rozvíjanie metodológie interaktívneho a participatívneho vzdelávania ľudsko-právnych tém a rodovej problematiky pre učiteľky stredných a základných škôl. Partnerská organizácia Záujmové združenie žien Aspekt koordinuje vlastný podprojekt.

Od októbra 2005 – do augusta 2006 sme pripravili a koordinovali edukačnú činnosť vo forme 6 seminárov a 1 letnej školy pre učiteľky základných a stredných škôl.

Semináre sme uskutočnili v dvoch, na seba nadväzujúcich fázach. V rámci každej fázy sme pripravili a zrealizovali 3 semináre v rôznych regiónoch Slovenska. Išlo o Bratislavský a Trnavský kraj (2 semináre v Bratislave) Banskobystrický a Žilinský kraj (2 semináre vo Vrútkach), Košický a Prešovský kraj (2 semináre). Z hľadiska metodológie boli semináre koncipované interaktívnym spôsobom, s možnosťou aktívnej účasti učiteliek.

Cieľom úvodnej fázy seminárneho cyklu bolo uviesť učiteľky do rodovej problematiky – naučiť ich rozpoznávať rodové stereotypy, uvedomiť si spôsoby ich udržiavania a ich dôsledky - výhody a nevýhody polaritného delenia rodových rol pre ženy a pre mužov.

Prvú fázu seminárov sme tematicky zamerali na problematiku rodových stereotypov - konkrétne definíciu pojmov (pohlavie, rod, rodový stereotyp, rodová rola), štruktúru stereotypov, udržiavanie a dôsledky stereotypov pre ženy a mužov na rôznych úrovniach spoločenského života, právny rámec v oblasti diskriminácie na základe rodu. Prostredníctvom pripravených interaktívnych metodík sme identifikovali rodové stereotypy v masmédiách (noviny, časopisy) a v printovej reklame.

V prvej fáze seminárov bolo dôležité poskytnúť učiteľkám základné informácie a nástroje na lepšie rozpoznanie existencie a účinku stereotypov v každodennej realite. Mnohé učiteľky si stereotypy síce uvedomovali, ale v bežnom, najmä súkromnom živote ich často považovali za „prirodzené“, „prirodzene dané“. Až

prostredníctvom aktivít si uvedomili vzájomnú prepojenosť stereotypných rodových rol s posolstvami, ktoré získavame od sociálneho okolia.

Druhá fáza seminárov kládla hlavný dôraz na schopnosti identifikovať rodové stereotypy v školskom prostredí - v učebniciach a textoch. Učiteľky sme teoreticky oboznámili s právnym rámcom diskriminácie na základe pohlavia v školskom prostredí. Následne sme si pripomenuli štruktúru, atribúty rodových stereotypov a prediskutovali s učiteľkami viaceré mechanizmy kontroly a udržiavania stereotypov. Ďalej učiteľky pracovali s konkrétnymi textami stredoškolských učebníc.

Cieľom seminára bolo zvýšiť citlivosť učiteliek na prítomnosť stereotypov v nástrojoch, s ktorými denne pracujú. Učiteľky si mali možnosť tiež uvedomiť, ako môžu svojim vlastným správaním a reakciami stereotypy podporovať alebo naopak poskytovať nové alternatívy.

V roku 2006 projekt pokračuje ďalšou sériou seminárov v regiónoch a uskutoční sa aj letná škola, ktorej cieľom letnej školy bude sprostredkovať účastníčkam základné východiská rodovo citlivej pedagogiky, jej náplň a význam z hľadiska prevencie násilia páchaného na ženách a vplyvu na atmosféru v školskom prostredí. Cieľom tiež bude prehĺbiť vlastnú rodovú citlivosť učiteliek pre rodovo korektnejšiu prácu so študentmi a študentkami. Učiteľkám budú zážitkovou formou priblížené niektoré formy interaktívnej práce s tematikou rodovo citlivého jazyka.

Tréning bude pokrývať viaceré základné rodové témy: rodovo citlivá pedagogika, rodové stereotypy v škole, rodovo citlivý jazyk a jeho význam, diskriminácia a rovnosť príležitostí mužov a žien, prevencia násilia cez RDP, prečo ženy prijímajú svoje znevýhodnenie. Učiteľky budú pracovať s učebnicami biológie a témou rodových stereotypov pri výučbe tém spojených so sexualitou.

Projekt sa realizuje vďaka finančnej podpore Iniciatívy Spoločenstva EQUAL z prostriedkov Európskeho sociálneho fondu.

Koordinátorky projektu: Šarlota Pufflerová, Sylvia Ondrisová